

Beginselprogram

der

PARTIJ VAN DE ARBEID

Voorstel der politieke studiecommissie

De politieke studiecommissie inzake de mogelijkheid tot stichting van een nieuwe brede volkspartij met socialistische doelstelling, gevormd door de N.V.B., S.D.A.P., V.D.B., C.D.U. en een deel van de Christofoorgroep, legt aan de samenwerkende partijen en groepen het hierachter volgende voorstel ter beslissing voor. Teneinde deze beslissing, die zij van zeer grote betekenis acht voor de toekomst der democratisch-socialistische beweging en van de gehele bevolking van Nederland en de overzeese gebiedsdelen, ten volle geestelijk verantwoord te doen zijn, formuleert zij afzonderlijk de uitgangspunten, die tot het voorstel en de daarin opgenomen hoofdzaken van een program van beginselen hebben geleid.

1. In en door het verzet tegen de nationaal-socialistische onderdrukking en in aansluiting aan de ontwikkeling der staatkundige opvattingen, die reeds vóór de oorlog in Nederland had plaats gehad, is bij tallozen, uit verschillende godsdienstige en politieke kampen, de vurige begeerte en wil gegroeid, naar een waarlijk nieuw begin in het Nederlandse politieke leven, in het bijzonder ook in de partijformaties, opdat de hoog nodige arbeid tot omvorming der maatschappij in democratisch-socialistische richting door een zo sterk mogelijke groep uit het Nederlandse volk zou worden gedragen en verricht. Tegenover de krachten van steriel conservatisme en reactie, moet aan de vernieuwingswil klaar en duidelijk leiding worden gegeven.

2. De te stichten Partij van de Arbeid erkent het innig verband voor personen en groepen tussen levensovertuiging en politiek inzicht, doch verwerpt principieel en voor de tegenwoordige verhoudingen ook praktisch, de organisatie van het politieke partijleven op de grondslag der godsdienstige belijdenis. (Antithese).

3. Zij wil derhalve in zich verenigen allen, die bij welk diepgaand verschil in levensovertuiging ook, eenzelfde economisch, sociaal en politiek program willen verwezenlijken. Uitgangspunt is daarbij de erkenning, dat de mens met persoonlijke verantwoordelijkheid

geplaatst is in de gemeenschap. Hierin ligt tevens het richtsnoer ener rechtvaardige, socialistische maatschappij. Binnen haar verband geeft zij aan groeperingen op de grondslag van een gemeenschappelijke levensovertuiging ruimte tot bezinning en eigen activiteit. Zij acht deze verrijking en versterking van het leven in eigen kring en in het gehele volk.

4. Zij zal het thans in ons volk nog verspreide verzet tegen de kapitalistische maatschappij en de kapitalistische geest, dat openbaar werd onder arbeiders, boeren, oude en nieuwe middenstand, intellectuelen e.a., godsdienstigen en ongodsdienstigen, in naam der sociale gerechtigheid en van de persoonlijke waarde van iederen mens, samenbundelen en een positieve inhoud geven, door het dienstbaar te maken aan de komst van een rechtvaardige, nieuwe socialistische samenleving op democratische grondslag.

De commissie is van mening, dat in deze uitgangspunten, nader uitgewerkt in een voorlopig program van beginselen, het wezenlijke is gezegd, dat tot een doorbreking van de vooroorlogse politieke partijverhouding kan leiden, en tevens een nieuwe geestdrift bij ouderen en jongeren kan wekken. Daarom legt zij het hierna volgende voorstel aan de partijen en groepen voor met welke zij is verbonden, in het vertrouwen, dat alle de betekenis daarvan ten volle zullen verstaan en daaraan hun medewerking zullen geven.

I. De..... partij besluit, met ontbinding van eigen politieke organisatie, op te gaan in een nieuw te stichten „Partij van de Arbeid.”

II. In het nader uit te werken program van beginselen zullen, behalve de te voren genoemde uitgangspunten, de volgende punten, althans wat de inhoud betreft, moeten voorkomen:

1. De Partij plaatst zich op de grondslag der democratie, die als beginsel, niet uit opportuniteit wordt aanvaard. Als kern der democratie beschouwt zij de eerbied en de verantwoordelijkheid voor de persoon van den medemens, waaruit voortvloeit, de principiële gelijk-gerechtigdheid van alle leden der gemeenschap. Zij verwerpt derhalve elke vorm van staats-absolutisme, dictatuur of een partijstelsel, met erkenning van de eigenwaarde van het gezag als een waarborg voor het recht en de vrijheid der burgers. De overheid is verantwoording schuldig aan het volk, dat zich op zijn beurt verantwoordelijk behoort te weten voor het gebruik dat het van zijn rechten maakt.

2. Het economisch leven behoort gericht te zijn op een rechtvaardige en doelmatige voorziening in de behoeften, stoffelijke en geestelijke, van allen. De partij verwerpt derhalve het winstbejag als richtsnoer voor het economisch leven, niet het minst de massale onrechtiging en geestelijke krenking, die daarvan onder het kapitalistische stelsel het gevolg zijn. Zij streeft naar planmatige leiding en ordening van voortbrenging en verdeling;

socialisatie van de beschikkingsmacht of van de eigendommen der voortbrengingsmiddelen behoort te worden toegepast met het

algemeen welzijn als richtsnoer. Ook andere methoden, die de particuliere beschikkingsmacht beperken, worden op hun betekenis voor het algemeen welzijn getoetst. Gevaren van bureaucratie dienen te worden bestreden door toepassing van het beginsel der persoonlijke verantwoordelijkheid en van de functionele decentralisatie.

Iedere arbeidende mens worde een minimum aan eigen bezit gewaarborgd, nodig voor en bevorderlijk aan de ontplooiing van zijn persoonlijkheid.

3. Noodzakelijk is een rechtsorde van de Arbeid, waarbij de arbeid als zedelijke factor van de eerste rang en als het centrale element in het voortbrengingsproces wordt erkend. Aan alle werkers dienen arbeidsverhoudingen gewaarborgd te worden, waarin de ontplooiingsmogelijkheden der persoonlijkheid zoveel mogelijk tot haar recht komen, en medezeggenschap wordt toegepast in sociale en economische aangelegenheden, gegrond op hun medeverantwoordelijkheid.

4. De Staat moet zijn een rechtsstaat, die zijn taak vindt in het verwezenlijken en krachtig handhaven van het recht. Van de Staat kan en mag niet worden gevraagd, dat hij zich stelt op de grondslag van een kerkelijke belijdenis. Wel is hij mede verantwoordelijk voor ons geestelijk erfgoed, behoort hij zich gebonden te achten aan de zedelijke normen, en is het mede de roeping der Overheid de gehoorzaamheid aan deze normen in het volksleven tot gelding te brengen.

5. Op grond van de eerbied en de verantwoordelijkheid voor de persoon van den medemens erkent de Partij de gelijkgerechtigdheid op politiek en economisch gebied van alle leden der gemeenschap, ongeacht sexe, ras of levensovertuiging. Vrijheid van geweten en van godsdienst en gelijkheid voor de wet, moeten verzekerd zijn, evenals vrijheid van spreken, drukpers, vereniging en vergadering, onder verantwoordelijkheid volgens de wet.

6. De Overheid is geroepen het zedelijk en geestelijk leven van het volk te beschermen en te bevorderen, doch is gehouden daarbij de verdraagzaamheid te betrachten, de geestelijke vrijheid te eerbiedigen en rekening te houden met de verscheidenheid van levensovertuiging.

Aan de kerken wordt de vrijheid gewaarborgd haar roeping te vervullen zowel met betrekking tot de verkondiging van haar boodschap als ten aanzien van de betoning van haar dienst aan de wereld. Erkend wordt, dat de kerken het haar taak kunnen achten, ter wille van het geestelijk en zedelijk heil van het volk, haar woord te spreken met betrekking tot het staatkundige en maatschappelijke leven. De overheid behoort, voor zover dit binnen haar bevoegdheid ligt, mede te werken de verhoudingen te scheppen die de kerken in staat stellen haar taak te vervullen.

7. De Partij erkent de grote waarde van huwelijk en gezin voor een gezonde opbouw van de samenleving. De sociale en fiscale politiek behoort mede op de bescherming en verheffing van het gezin gericht te zijn.

8. De Partij acht handhaving van de rechten en plichten der ouders inzake onderwijs en opvoeding der kinderen noodzakelijk. De overheid heeft ten aanzien van het onderwijs een regelende bevoegdheid, omdat en in zover zij optreedt ter behartiging van de belangen der gemeenschap als geheel.

Algemeen worde het beginsel doorgevoerd, dat de ouders nauw bij de inrichting der school worden betrokken en de geest bepalen, waarin het onderwijs wordt gegeven, zodat hun zeggenschap inzake de opvoeding van hun kinderen worde erkend en de geestelijk schakering in ons volk op dit terrein tot haar recht komt.

III. Teneinde de invloed van de Partij van de Arbeid — waarvan organisatie (statuten en huishoudelijk reglement enz.) eerst na de verkiezingen definitief kan worden geregeld — reeds bij de a.s. verkiezingen zo sterk mogelijk te doen zijn, wordt besloten:

1. Een voorlopig Partijbestuur in te stellen, waarin vertegenwoordigers worden opgenomen van die partijen en groeperingen, die dit voorstel zullen hebben aanvaard. Dit bestuur leidt de verkiezingsactie in het gehele land, gebruikt daartoe de apparaten der fuserende partijen en groepen en roept waar mogelijk nieuwe in het leven.

2. Een kandidatenlijst der Partij wordt voor ditmaal samengesteld door de vergadering van het voorlopige partijbestuur met een vertegenwoordiging der fuserende partijen en groepen. Er wordt naar gestreefd, elk van de partijen en groepen een redelijke vertegenwoordiging op deze lijst te verschaffen. Men maakt gebruik van de mogelijk reeds vastgestelde lijsten van kandidaten.

3. Voor de Kamerverkiezingen wordt een later te publiceren urgentie- en verkiezingsprogram vastgesteld.

4. Nadrukkelijk wordt uitgesproken, dat ook andere dan de thans fuserende partijen en groepen worden uitgenodigd zich hetzij vóór, hetzij ná de verkiezingen, bij de Partij van de Arbeid, op de grondslag der hier geformuleerde uitgangspunten en beginselen, aan te sluiten.

IV. De congressen der partijen en groepen, die tot stichting van de Partij van de Arbeid besluiten, worden zo mogelijk gehouden op eenzelfde dag; zo spoedig mogelijk daarna vindt het oprichtingscongres van de nieuwe partij plaats.

V. Onmiddellijk na de verkiezingen wordt de arbeid voor de interne organisatie van de Partij van de Arbeid ter hand genomen. Deze wordt aan het voorlopige Partijbestuur opgedragen.